

Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2009/10:232 Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas även 21 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag i propositionen och tillstyrker att den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen föreslår ersätter den av riksdagen godkända strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige som gällt sedan 1999.

Förslaget till strategi utgår från de mänskliga rättigheter som varje barn upp till 18 år ska tillförsäkras enligt internationella överenskommelser, särskilt de åtaganden som följer av konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen). Strategin består av följande principer:

- All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.
- Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang.
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap.
- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter.
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan.
- Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn.
- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv.

Principerna uttrycker grundläggande förutsättningar för att stärka barnets rättigheter. Avsikten är att strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa de rättigheter barn har. Strategin syftar till att stärka barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter på statlig och kommunal nivå.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns två reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	9
Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	21
Propositionen	21
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	21
Reservationer	24
1. Godkännande av strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige, punkt 1 (MP)	24
2. Inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt, punkt 2 (MP, V)	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Godkännande av strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige

Riksdagen upphäver strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige som godkändes av riksdagen den 26 mars 1999 och godkänner den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen föreslår. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:232 och avslår motionerna

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkandena 2 och 5 samt

2010/11:So593 av Monica Green m.fl. (S) yrkandena 1–4.

Reservation 1 (MP)

2. Inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Sf203 av Caroline Szyber och Annika Eclund (båda KD) yrkande 2,

2010/11:Sf205 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 3,

2010/11:So208 av Jan Ertsborn (FP),

2010/11:So257 av Kerstin Engle (S) yrkande 1,

2010/11:So376 av Berit Högman m.fl. (S),

2010/11:So403 av Irene Oskarsson (KD),

2010/11:So436 av Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (båda S),

2010/11:So487 av Karin Granbom Ellison och Anita Brodén (båda FP),

2010/11:So491 av Désirée Pethrus Engström (KD),

2010/11:So498 av Emma Henriksson (KD),

2010/11:So499 av Krister Örnfjäder m.fl. (S),

2010/11:So517 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 1,

2010/11:So572 av Eva Olofsson m.fl. (V) och

2010/11:So593 av Monica Green m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 2 (MP, V)

Stockholm den 18 november 2010

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (C), Lena Hallengren (S), Mats Gerdau (M), Jan R Andersson (M), Christer Engelhardt (S), Margareta B Kjellin (M), Ann Arleklo (S), Isabella Jernbeck (M), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Gunnar Sandberg (S), Agneta Luttröpp (MP), Anders Andersson (KD), Per Ramhorn (SD), Eva Olofsson (V), Maria Lundqvist-Brömster (FP) och Abir Al-Sahlani (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2009/10:232 Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige föreslår regeringen att riksdagen godkänner den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen föreslår. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilagan till betänkandet.

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen.

I ärendet behandlas även 21 motionsyrkanden från den allmänna motions-tiden 2010. De behandlade förslagen finns i bilagan.

Den 16 november 2010 hade utskottet besök av barnombudsmannen Fredrik Malmberg och medarbetare som lämnade information om pågå-ende arbete vid myndigheten.

Bakgrund

Konventionen om barnets rättigheter – barnkonventionen med tilläggsprotokoll¹

Konventionen om barnets rättigheter antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen efter ett beslut i riksdagen i juni 1990 utan att reservera sig på någon punkt. Praktiskt taget alla världens stater har anslutit sig till barnkonventionen. Artikel 4 i barnkonventionen förpliktigar staten att vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder samt administrativa och andra åtgärder som behövs för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Barnkonventionen innehåller olika slag av rättigheter, dels medborgerliga och politiska, dels ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Konventionen tar också särskild hänsyn till barnets utsatthet och sårbarhet, vilket visas i de rättigheter som syftar till att ge barnet skydd mot övergrepp och utnyttjande. Barnkonventionen ska ses som en helhet, och de olika rättigheterna är lika viktiga. Den är inriktad på individen och handlar om barnets rätt att få sina grundläggande rättigheter och behov tillgodosedda.

Barnkonventionen innehåller fyra grundläggande principer. De ska vara styrande för tolkningen av övriga artiklar men har också en egen självständig betydelse:

- Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionshinder eller andra liknande skäl (artikel 2).
- Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga (artikel 3).

¹ Uppgifterna är hämtade från regeringens webbplats www.regeringen.se.

- Barn och unga ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar (artikel 6).
- Barn och unga ska ges möjlighet att framföra och få respekt för sina åsikter i frågor som berör dem (artikel 12).

Sammanfattningsvis ger barnkonventionen uttryck för att barn ska respekteras och att barndomen är värdefull och därför ska värnas.

Vart femte år rapporterar Sverige till FN:s kommitté för barnets rättigheter (Barnrättskommittén) om de insatser som regeringen och de statliga myndigheterna har genomfört. I september 2007 lämnade Sverige sin fjärde rapport. Rapporten beskriver Sveriges genomförande av barnkonventionen under 2002–2007.

För att förstärka och fördjupa åtagandena i barnkonventionen finns det sedan några år tillbaka två fakultativa protokoll till konventionen. Båda protokollen antogs av FN:s generalförsamling den 25 maj 2000.

I det fakultativa protokollet till barnkonventionen om barns inblandning i väpnade konflikter fastslås att åldersgränsen för att delta i fientligheter och för att bli obligatoriskt rekryterad till väpnade styrkor höjs från 15 till 18 år. Åldersgränsen för frivillig rekrytering höjs till minst 16 år. Sverige ratificerade protokollet den 20 februari 2003.

Det finns ett fakultativt protokoll till barnkonventionen som handlar om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi. Det är till för att höja kraven på staterna att vidta åtgärder som garanterar att flickor och pojkar skyddas mot försäljning, mot prostitution och mot att utnyttjas för framställning av barnpornografi. Riksdagen godkände protokollet i mars 2006 (prop. 2006/06:68). Nödvändiga lagändringar i brottsbalken har trätt i kraft. Regeringen beslutade den 7 december 2006 att protokollet skulle antas.

Barnets rättigheter i andra traktat

Barnets rättigheter uttrycks också i andra traktat, bl.a. europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna² samt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.³

Lissabonfördraget, som trädde i kraft den 1 december 2009, behandlar även barnets rättigheter. I artikel 3 i EU-fördraget anges att ett av unionens mål är att främja skyddet av barnets rättigheter. Genom Lissabonfördraget har Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna blivit rättsligt bindande. Av artikel 24 framgår att barn har rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd. De ska fritt kunna uttrycka sina åsikter, och dessa ska beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad. Vidare ska vid alla åtgärder som

² Konventionen antogs i Rom den 4 november 1950 och trädde i kraft den 3 september 1953.

³ Konventionen antogs av FN:s generalförsamling den 13 december 2006 och öppnades för undertecknande den 30 mars 2007. Den undertecknades då av 82 länder, däribland Sverige. Sedan dess har konventionen undertecknats av ytterligare ett stort antal länder.

rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner, barnets bästa komma i främsta rummet. Det slås också fast att varje barn har rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

De internationella överenskommelserna reglerar förhållandet mellan statsmakten och enskilda människor och utgör en begränsning av statens makt över individen samtidigt som de slår fast vissa skyldigheter för staten gentemot individen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller ett förslag till strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige, som föreslås ersätta den av riksdagen godkända strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige som gällt sedan 1999.

Förslaget till strategi utgår från de mänskliga rättigheter som varje barn upp till 18 år ska tillförsäkras enligt internationella överenskommelser, särskilt de åtaganden som följer av barnkonventionen. Principerna i strategin uttrycker grundläggande förutsättningar för att stärka barnets rättigheter. Enligt regeringen är avsikten att strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa de rättigheter barn har. Den vänder sig således till riksdag, regering, statliga myndigheter, landsting och kommuner.

I propositionen lämnar regeringen även en redogörelse av barnrättspolitiken. Regeringens politik för barnets rättigheter syftar till att ta till vara och stärka barnets rättigheter och intressen i samhället, med utgångspunkt i barnkonventionen. För att tydliggöra detta syfte beslutade regeringen i budgeten för 2009 att rubricera politiken inom detta område som barnrättspolitik, i stället för som tidigare barnpolitik. Målet för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Målet utgår från de grundläggande principerna i barnkonventionen. I propositionen redogör regeringen för de insatser som har genomförts inom ett antal prioriterade områden.

Utifrån förslaget till strategi presenterar regeringen ett antal initiativ som är av strategisk betydelse för att stärka barnets rättigheter i Sverige. De har också bäring på de områden som regeringen särskilt prioriterar utifrån ett barnrättsperspektiv.

Utskottets överväganden

Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen föreslår. Riksdagen avslår motioner om lokala och regionala barnombud, ett barnkunskapscenter, barnperspektiv i det lokala och regionala arbetet, en precisering av målen i den nationella strategin samt genomförande av en ny ekonomisk satsning för att stimulera kommuner och landsting i deras arbete med att utveckla barnperspektivet i beslutsprocesserna. Riksdagen avslår även motioner om inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt.

Jämför reservationerna 1 (MP) och 2 (MP, V).

Propositionen

Behovet av och utgångspunkter för en ny strategi

Riksdagen godkände den 26 mars 1999 Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige.¹ I januari 2004 presenterade den förra regeringen en skrivelse till riksdagen med en vidareutvecklad strategi.²

I propositionen konstaterar regeringen att strategin nu har funnits i elva år och att fokus under denna period i stor utsträckning har legat på att sprida kunskap om barnets rättigheter och hur barnkonventionen kan tillämpas i berörda verksamheter på statlig och kommunal nivå. Strategin har enligt regeringen fyllt en viktig funktion i att lyfta fram strategiskt betydelsefulla områden i arbetet med barnets rättigheter. Det handlar bl.a. om att sprida kunskap om barnets rättigheter bland berörda yrkesgrupper på statlig och kommunal nivå och att utveckla metoder och arbetssätt som utgår från ett barnperspektiv.

Regeringen konstaterar emellertid att Riksrevisionen i en av sina rapporter slagit fast att regeringen, myndigheterna och kommunerna inom de granskade områdena inte helt följt kraven och infriat målen i strategin och att det fanns vissa brister i regeringens information till riksdagen.³

¹ Prop. 1997/98:182, bet. 1998/99:SoU6, rskr. 1998/99:171.

² Skr. 2003/04:47.

³ RiR 2004:30.

Regeringen konstaterar vidare att Statskontoret i sin rapport om barnpolitikens myndighetsstruktur och styrning pekat på problem förknippade med strategin.⁴ Även Barnombudsmannen har uppmärksammat regeringen på att strategin behöver förtydligas.

Sedan strategin antogs har kunskapen om barnkonventionen och barnets rättigheter utvecklat i samhället. Detta avspeglas enligt regeringen också i politiken inom området, bl.a. har Barnombudsmannens mandat förstärkts genom lagändringar som trädde i kraft 2002. I 2003 års budgetproposition fastställdes det nuvarande målet som anger att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till trygghet och utveckling samt delaktighet och inflytande. Politikområdet omfattar huvudsakligen insatser för att förverkliga barnkonventionen i Sverige.

Utifrån strategin och den vidareutvecklade strategin har regeringen genomfört åtgärder som regelbundet har följts upp och redovisats till riksdagen i form av skrivelser och budgetpropositioner.

Regeringen anser att ännu en vidareutveckling av strategin i form av en skrivelse till riksdagen kan skapa oklarheter kring vilken status den ursprungliga respektive den vidareutvecklade strategin har. Det löser enligt regeringens mening inte heller de problem som finns förknippade med den ursprungliga strategins upplägg och innehåll och som har lyfts fram i granskningar och rapporter.

En av bristerna i strategin, som bl.a. tas upp i ett av riksdagens tillkännagivanden, är att den saknar tydliga mål.⁵ Regeringen ställer sig dock tveksam till om formulering av mål kopplade till den nuvarande strategin underlättar förståelsen av denna.

Det samhälle barn lever i förändras, och barns levnadsvillkor utvecklas ständigt liksom kunskapen om hur barnets rättigheter och intressen ska förverkligas. Det ger avtryck såväl i verksamheter som i lagstiftning. Att förverkliga barnets rättigheter är enligt regeringens bedömning en pågående process där det är viktigt att alla berörda aktörer på statlig och kommunal nivå utgår från gemensamma principer. Regeringen anser därför att det finns ett fortsatt behov av en strategi med syftet att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Strategins innehåll

Regeringens förslag till strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige utgår från barnkonventionen med dess två tilläggsprotokoll. Regeringen konstaterar att Sverige som stat – genom ratificering av dessa traktat – har bundit sig att respektera barnets rättigheter.

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Lissabonfördraget och andra internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter för barn är en utgångspunkt i arbetet

⁴ Statskontoret 2007:15.

⁵ Bet. 2005/06:SoU5.

med barnets rättigheter. De är också en utgångspunkt för regeringens förslag till strategi, som således inte anger några nya rättigheter eller skyldigheter.

Enligt regeringens förslag ska följande strategi gälla i stället för 1999 års strategi:

- All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.
- Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang.
- Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem.
- Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken.
- Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap.
- Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter.
- Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan.
- Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn.
- Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv.

Regeringens förslag till strategi syftar till att stärka barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter på statlig och kommunal nivå. Den nya strategin föreslås ersätta den strategi som gällt sedan 1999. Förslaget till strategi består av ett antal principer. Dessa uttrycker grundläggande förutsättningar för att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Förslaget utgår från de mänskliga rättigheter som varje barn upp till 18 år ska tillförsäkras enligt internationella överenskommelser, särskilt de åtaganden som följer av barnkonventionen. Rättigheterna ska tillförsäkras alla barn oavsett bl.a. ålder, kön och funktionsnedsättning (barnkonventionen artikel 2).

Avsikten är att strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter.

De insatser som regeringen initierar och genomför inom barnrättspolitiken kommer att utgå från strategin och följas upp och redovisas till riksdagen. Enligt regeringen kommer strategin också att ses över och följas upp med jämna mellanrum för att säkerställa att den är effektiv och användbar för att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnet i fokus vid beslut eller åtgärder som kan beröra ett enskilt barn eller en grupp barn. Detta barnperspektiv innebär att den ansvariga beslutsfattaren inför ett beslut eller en åtgärd ska överväga om det berör barnet eller

barnen och i så fall på vilket sätt. Att anamma ett barnperspektiv handlar enligt regeringen både om attityder, om kunskap och om arbetssätt. Det speglar synen på barn som fullvärdiga medborgare och kompetenta individer som ska bemötas med respekt i alla sammanhang. Om åtgärden eller beslutet bedöms få konsekvenser för barnet eller barnen ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har enligt bl.a. barnkonventionen. Att på så sätt säkerställa barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn innebär att ha ett barnrättsperspektiv.

All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen

Lagstiftningen är enligt regeringen statens främsta instrument för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses i verksamheter, beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet och barn som kollektiv. Mot denna bakgrund anser regeringen att det är viktigt att hela lagstiftningskedjan, från utredningsdirektiv och remissförfarande till beslut i riksdagen, präglas av både ett barnperspektiv och ett barnrättsperspektiv.

Regeringen anser att Barnombudsmannen har en särskild roll i att uppmärksamma att lagar och andra författningar samt deras tillämpning stämmer överens med barnkonventionen och att till regeringen föreslå de författningsändringar eller andra åtgärder som behövs.

Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang

Enligt barnkonventionen ska barnet skyddas mot alla former av fysiskt och psykiskt våld, men även skyddas mot utnyttjande, vanvård och försumlig behandling (artikel 19).

Våld mot barn ska enligt regeringen förebyggas och bekämpas med alla till buds stående medel. Flera olika aktörer, såsom skolan, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och polisen, har enligt regeringen ett ansvar att ge barn det skydd de har rätt till.

Regeringen anser vidare att det är viktigt att tidigt upptäcka behovet av och erbjuda stöd till både barnet och familjen. Det är också viktigt att barn som utsätts för våld i olika sammanhang kan få det stöd, den rehabilitering och det skydd som de behöver.

Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem

Enligt barnkonventionen ska staten tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, och barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad (artikel 12). Barnet ska även beredas möjlighet att höras i olika typer av domstolsärenden och administrativa ärenden som rör barnet.

För att ge barnet förutsättningar att uttrycka sina åsikter krävs det enligt regeringen att de ansvariga aktörerna har kunskap om hur denna rättighet ska förverkligas i den egna verksamheten. Det innebär att det måste finnas kunskap om och utarbetade arbetssätt för hur barnets åsikter på bästa sätt kan hämtas in, utifrån barnets ålder och mognad.

Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken

Enligt barnkonventionen åtar sig konventionsstaterna att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl barn som vuxna (artikel 42).

För att barnets rättigheter ska kunna tillgodoses behöver barn enligt regeringen ha kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken. Det förutsätter bl.a. att information om barnets rättigheter ska finnas och vara anpassad till barns olika behov och förutsättningar. Regeringen framhåller att lärare och personal inom förskolan, skolan och skolbarnsomsorgen spelar en särskilt viktig roll i att ge barnet kunskap om sina rättigheter.

Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap

Staten ska enligt barnkonventionen ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och utveckling (artiklarna 5 och 18). Alla offentliga aktörer har ett ansvar och en skyldighet att gripa in när föräldrarna inte klarar av sin föräldraroll och när barnets rättigheter inte tillgodoses inom familjen (artikel 19).

Regeringen framhåller att det är föräldrarna som är de som står närmast barnet och som ska se till barnets behov och bevaka sitt barns rättigheter, i förhållande till exempelvis förskolan, skolan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det är därför enligt regeringen viktigt att föräldrar får kunskap om de rättigheter barn har och vad dessa rättigheter innebär, genom de verksamheter på framför allt kommunal nivå som kommer i kontakt med föräldrar.

Enligt regeringen är det särskilt viktigt att nå blivande och nyblivna föräldrar. Mödravård, barnhälsovård och socialtjänst har ett särskilt ansvar för detta.

Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter

En central princip i barnkonventionen är att barnets bästa särskilt ska uppmärksammas vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3). Det innebär att hänsyn ska tas till alla samlade rättigheter som barnet har enligt konventionen och till de behov och intressen som det enskilda barnet har. Inför ett beslut eller en åtgärd ska därför den ansvariga beslutsfattaren överväga om beslutet eller åtgärden berör barnet och i så fall på vilket sätt, dvs. ha ett barnperspektiv. Om åtgärden eller beslutet bedöms få konsekvenser för bar-

net ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har enligt bl.a. barnkonventionen. Att på så sätt säkerställa barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn innebär att ha ett barnrättsperspektiv.

Kunskapen om barnets rättigheter och vad dessa rättigheter innebär i praktiken är enligt regeringen en grundförutsättning för att i det dagliga arbetet leva upp till åtagandena enligt konventionen. Regeringen anser att det är viktigt att det i yrkesutbildningar för dem som ska arbeta med eller för barn ingår utbildning om barns utveckling, behov, förutsättningar och rättigheter.

Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan

Barnkonventionen förmedlar en helhetssyn på barnet. De olika artiklarna hänger samman och förutsätter varandra. Ansvaret för verksamheter som rör barn delas mellan stat och kommun och mellan centrala, regionala och lokala myndigheter.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det är viktigt med samverkan för att möjliggöra en helhetssyn på barnet. Detta ska ske med utgångspunkt i barnets rättigheter, behov och intressen.

Kommuner och landsting har ansvaret för de flesta av verksamheterna som rör barns levnadsvillkor och säkerställandet av deras rättigheter. Därför är det enligt regeringen mycket angeläget att samverka på kommunal nivå och att utbyta erfarenheter inom den egna verksamheten men även med andra berörda aktörer med utgångspunkt i barnets rättigheter.

De statliga myndigheter som arbetar med frågor och verksamheter som rör barn har i sin tur ett ansvar att skapa förutsättningar för samverkan och samordning med utgångspunkt i barnets rättigheter inom den egna myndigheten, i förhållande till andra myndigheter och i relation till den samverkan och styrning som sker gentemot kommuner och landsting.

Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn

För att kunna vidta lämpliga åtgärder och göra prioriteringar som rör barn är det enligt regeringen nödvändigt att ha god kunskap om barns levnadsvillkor på lokal, regional och nationell nivå.

Barns behov och förutsättningar är föränderliga över tid, varför det enligt regeringen är viktigt att ha aktuell kunskap om barns levnadsvillkor.

För att säkerställa att barn inte diskrimineras enligt artikel 2 i barnkonventionen anser regeringen att det är viktigt att den kunskap om barns levnadsvillkor som samlas in möjliggör jämförelser utifrån olika bakgrundsfaktorer, men även jämförelser mellan lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Regeringen anser att det även finns ett behov av att ge en helhetsbild av och följa hur insatser på olika områden tillsammans påverkar utvecklingen av barns levnadsvillkor. Samverkan för och samordning av insam-

ling av data är centralt för att utbyta erfarenheter och möjliggöra jämförelser. Det är också en grund för åtgärder och utformning av verksamheter som vänder sig till barn.

Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv

Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3), och alla rättigheterna i konventionen ska respekteras på alla nivåer i samhället. Detta kräver enligt regeringen kontinuerliga analyser av konsekvenserna av beslut, s.k. barnkonsekvensanalyser, och utvärderingar av vilka faktiska konsekvenser beslut och åtgärder har fått för barn. Det gäller både beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet och generella beslut och åtgärder som rör barn.

Uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör barn ska enligt regeringen alltid göras utifrån ett barnrättsperspektiv, dvs. grundas på de normer och principer som etableras av bl.a. barnkonventionen.

Regeringen anser att det är viktigt att barn själva får uttrycka sina åsikter i samband med uppföljningar och utvärderingar av beslut och åtgärder som rör dem, t.ex. när det gäller det stöd eller den vård de får.

Regeringens barnrättspolitik – prioriteringar och initiativ

Att ta till vara och stärka barnets rättigheter och intressen utifrån barnkonventionen förutsätter enligt regeringen att barnrättspolitikerna är sektorsövergripande och förverkligas inom alla områden och verksamheter där barn är berörda, såsom hälso- och sjukvårdspolitikerna, utbildningspolitikerna, migrationspolitikerna, kulturpolitikerna och socialtjänstpolitikerna.

I propositionen presenteras följande prioriteringar och initiativ inom barnrättspolitikerna.

Handslaget – en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om att stärka barnets rättigheter

Av propositionen framgår att regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) avser att ingå en överenskommelse med utgångspunkt i regeringens förslag till strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Syftet är att intensivifiera och utveckla arbetet med barnets rättigheter utifrån barnkonventionen i verksamheter inom kommuner och landsting. Överenskommelsen ska enligt regeringen främja ett helhetstänkande i arbetet med barnets rättigheter och syfta till att öka kunskaperna om hur barnets rättigheter kan omsättas i verksamheter i landsting och kommuner. Överenskommelsen ska gälla under 2010–2013, och utgångspunkten är att arbetet ska vara långsiktigt.

Uppdrag till Barnombudsmannen att sprida och kommunicera den nya strategin

Regeringen avser att ge Barnombudsmannen i uppdrag att sprida och kommunicera strategin till berörda målgrupper på statlig, regional och lokal nivå.

Tematiska dialoger för ökad samsyn och samordning i barnrättsfrågor utifrån Barnrättskommitténs rekommendationer

Regeringen har tagit initiativ till tematiska dialoger där Barnombudsmannen, frivilligorganisationer, myndigheter och SKL deltar. Enligt regeringen är syftet att bidra till en ökad samsyn och samordning i frågor som rör barnets rättigheter. En första temadiolog om att stärka barnets rättigheter genom lagstiftning hölls våren 2010. Socialdepartementet kommer att fortsätta med de tematiska dialogerna i syfte att ta del av berörda myndigheters, frivilligorganisationers och andra aktörers erfarenheter.

Regeringen avser att initiera en kartläggning för att belysa svensk lagstiftnings och praxis överensstämmelse med de rättigheter som slås fast i barnkonventionen.

Ett nytt uppföljningssystem för barnrättspolitiken

Regeringen har gett Barnombudsmannen i uppdrag att utveckla ett nytt uppföljningssystem för att följa barns levnadsvillkor inom olika områden utifrån barnkonventionen. Uppföljningssystemet ska användas för att mäta och beskriva de aspekter av barns levnadsvillkor som regeringen bedömer är centrala ur ett barnrättsperspektiv.

Regeringen kommer att ge Statistiska centralbyrån i uppdrag att utifrån målområdena beräkna indikatorer på statistiska underlag från register hos flera myndigheter.

Insatser för att bekämpa våld mot barn

Att bekämpa våld mot barn är ytterligare ett prioriterat område för regeringen, som anser att det redan nu finns behov av att vidta åtgärder för att öka kunskapen om våld mot barn inom familjen och att genomföra särskilda insatser som kan öka kunskapen om framför allt föräldrars våld och attityder till våld mot barn.

För att följa utvecklingen när det gäller barns och föräldrars attityder till och erfarenheter av kroppslig bestraffning och andra bestraffningsmetoder avser regeringen att bevilja medel till Stiftelsen Allmänna Barnhuset för att genomföra nya nationella studier. Brottsförebyggande rådet får i uppdrag att kartlägga omfattningen och utvecklingen av barnmisshandel under perioden 2000–2009. Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer att beviljas medel för att ta fram en skrift om tidiga tecken på försummelse och barnmisshandel. Barnombudsmannen får i uppdrag att ta fram och sprida ett informationsmaterial om barnets rättigheter som riktar sig till föräldrar och

blivande föräldrar. Regeringen har också beviljat Karolinska universitetssjukhuset medel för att i samarbete med Stockholms läns landsting driva ett interventionsprogram för att förebygga våld mot spädbarn.

Motioner från den allmänna motionstiden 2010

I motionerna Sf203 yrkande 2 av Caroline Szyber och Annika Eclund (KD), Sf205 yrkande 3 av Maria Ferm m.fl. (MP), So208 av Jan Ertsborn (FP), So257 yrkande 1 av Kerstin Engle (S), So376 av Berit Högman m.fl. (S), So403 av Irene Oskarsson (KD), So436 av Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (S), So487 av Karin Granbom Ellison och Anita Brodén (FP), So491 av Désirée Pethrus Engström (KD), So498 av Emma Henriks-son (KD), So499 av Krister Örnfjäder m.fl. (S), So517 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S), So543 yrkande 1 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP), So572 av Eva Olofsson m.fl. (V) och So593 yrkande 5 av Monica Green m.fl. (S) begärs tillkännagivanden om att barnkonventionen bör inkorporeras i svensk lag.

I motion So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) begärs tillkännagivanden om att låta utreda en konstruktion för lokala och regionala barnombud (yrkande 2) och om ett barnkunskapscenter (yrkande 5).

I motion So593 av Monica Green m.fl. (S) begärs tillkännagivanden om att förbättra barnperspektivet i det lokala och regionala arbetet genom ökad styrning och ökad stimulans från den nationella nivån (yrkande 1), om att målen i den nationella strategin behöver preciseras (yrkande 2), om att lokala barnombud bör övervägas (yrkande 3) och om att en ny ekonomisk satsning bör genomföras för att stimulera kommuner och landsting i deras arbete med att lyssna till barn och utveckla barnperspektivet i beslutsprocesserna (yrkande 4).

Aktuellt

I 2011 års budgetproposition (prop. 2010/11:1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg) återfinns anslaget 7:3 Insatser för att förverkliga konventionen om barnets rättigheter i Sverige. Anslaget används för insatser för att förverkliga barnets rättigheter i Sverige med utgångspunkt i barnkonventionen. Det handlar om utbildning, informationsspridning, kunskapsinsamling, metodutveckling samt uppföljning och utvärdering av genomförda insatser inom området. Vidare används anslaget för insatser som främjar och skyddar barns rättigheter inom olika områden. Av budgetpropositionen framgår att regeringen anser att det är angeläget att anslaget används för insatser som är långsiktiga, uppföljningsbara och som ökar kunskapen om barnkonventionens tillämpning och hur barnets rättigheter ska omsättas i olika verksamheter.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att 13 961 000 kr anvisas under anslaget 7:3 för 2011.

Enligt uppgifter från Socialdepartementet pågår inom departementet ett arbete med en kartläggning som ska belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med de rättigheter som slås fast i barnkonventionen.

I enlighet med den nationella strategin för föräldrastöd har Statens folkhälsoinstitut (FHI) fått i uppdrag att fördela stimulansbidrag till projekt som ska utveckla föräldrastödet. Försöksverksamheten består av tio projekt och ska pågå t.o.m. den 31 december 2011. FHI lämnade i juni 2010 en första rapport om medlens användning till regeringen och avser att lämna en slutrapport den 15 juni 2012.⁶

Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige fick 2006 i uppdrag av regeringen att lämna förslag på hur det fortsatta stödet till arbetet för full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige, innefattande barnets rättigheter, kan utformas.⁷ Delegationen lämnade sitt slutbetänkande Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter till regeringen den 19 oktober 2010 (SOU 2010:70). Delegationen föreslår i sitt betänkande att en utredning ges i uppdrag att utreda lämpligheten av en inkorporering av fler konventioner om mänskliga rättigheter i svensk rätt. Delegationen anför i denna del bl.a. följande (bet. s. 314 f.):

Frågan om inkorporering av konventioner om mänskliga rättigheter aktualiseras med jämna mellanrum, bl.a. avseende FN-konventionen om barnets rättigheter, i kommentarer från FN:s övervakningskommittéer och i arbetet med att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige. Oavsett att tveksamheter kan föreligga avseende effekterna och konsekvenserna av inkorporering anser delegationen att avgörandet om vilken ställning konventionerna ska ha i svensk rätt bör bygga på en grundlig analys i ljuset av aktuella förhållanden. Trots att frågan om inkorporering ofta diskuteras saknas det i offentligt tryck och övrig litteratur en aktuell och djupgående analys av frågan om inkorporering av konventioner om mänskliga rättigheter i svensk rätt.

Enligt uppgifter från Integrations- och jämställdhetsdepartementet pågår det inom Regeringskansliet förberedelser för att skicka ut betänkandet på remiss.

Den 27 oktober 2010 överlämnade 2008 års sexualbrottsutredning sitt betänkande Sexualbrottslagstiftningen – utvärderingen och reformförslag till regeringen (dir. 2008:94, SOU 2010:71). Av betänkandet framgår bl.a. att utredningen anser att Sverige bör tillträda Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp och att regeringen i sådant fall bör inhämta riksdagens godkännande i frågan (bet. s. 460).

Barnskyddsutredningen lämnade sitt betänkande Lag om stöd och skydd för unga (SOU 2009:68) till regeringen den 16 juli 2009. Betänkandet innehåller en översyn av ett antal bestämmelser i den nuvarande lagstiftningen och förslag till förändringar. Utredningen föreslår att bestämmelserna till

⁶ Dnr S2009/2669/FH.

⁷ Dir. 2006:27, 2007:114, 2008:92 och 2009:125.

stöd och skydd för barn och unga i socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga sammanförs i en särskild lag, lagen om stöd och skydd för barn och unga. Utredningen framhåller i betänkandet att barnkonventionen och dess grundläggande principer genomgående har utgjort en viktig utgångspunkt i utredningens arbete. Ett av de främsta målen med förslaget om en ny särskild lag är att stärka barns och ungas ställning, både i formellt och i materiellt hänseende.

Det är utredningens bedömning att en särskild lag till stöd och skydd för barn och unga väl kan ta till vara barnets eller den unges intressen inom socialtjänsten och att en sådan lag ger goda förutsättningar att leva upp till barnkonventionens intentioner.

Betänkandet har varit ute på remiss och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

En strategi – Communication on Children's Rights – med strategiska åtgärder för barnets rättigheter kommer att publiceras någon gång i mars 2011 av EU-kommissionen. Enligt uppgift från Socialdepartementet är de fyra prioriterade områden som aviserats en barnvänlig rättskipning, bekämpa våldet mot barn, stödja utsatta barn och motverka barnfattigdom.

Utskottets ställningstagande

Målet för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Målet utgår från varje barns rätt att utan diskriminering få sina rättigheter respekterade, principen om barnets bästa, alla barns rätt till liv och utveckling samt vikten av att lyssna till barnet, som är de grundläggande principerna i barnkonventionen.

Det samhälle som barn lever i förändras, och barns levnadsvillkor utvecklas ständigt liksom kunskapen om hur barnets rättigheter och intressen ska förverkligas. Att förverkliga barnets rättigheter är en pågående process där det enligt utskottet är viktigt att alla berörda aktörer på statlig, regional och kommunal nivå utgår från gemensamma principer. Den strategi som regeringen föreslagit utgör en sådan gemensam bas, och strategin kommer enligt utskottets bedömning att underlätta arbetet med att ytterligare stärka barnets rättigheter i det svenska samhället.

Mot denna bakgrund välkomnar och ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till strategi. Utskottet tillstyrker således att den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen föreslår ersätter den strategi som gällt sedan 1999.

Ett antal motionsyrkanden tar upp olika frågor som lokala och regionala barnombud, ett barnkunskapscenter, barnperspektiv i det lokala och regionala arbetet, en precisering av målen i den nationella strategin samt om genomförande av en ny ekonomisk satsning för att stimulera kommuner och landsting i deras arbete med att utveckla barnperspektivet i beslutsprocesserna. Genom förslaget till en ny strategi och de prioriteringar och

initiativ som regeringen presenterat inom barnrättspolitikens anser utskottet att motionsyrkandena So543 (MP) yrkandena 2 och 5 samt So593 (S) yrkandena 1–4 åtminstone delvis får anses tillgodosedda. Motionerna avstyrks.

Ett antal motionsyrkanden tar upp frågan om barnkonventionen och inkorporering av konventionen i svensk rätt. Utskottet konstaterar i det sammanhanget att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med en kartläggning som ska belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med de rättigheter som slås fast i barnkonventionen. Arbetet med kartläggningen fokuserar enligt uppgift i första hand på de bestämmelser i barnkonventionen som gäller barnets rättigheter. Socialdepartementet leder arbetet, men samtliga berörda departement, såsom Justitiedepartementet, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Utbildningsdepartementet och Miljödepartementet, deltar inom sina respektive ansvarsområden och är således involverade i arbetet med kartläggningen. För att få en bild av hur barnkonventionens bestämmelser förverkligas i Sverige kommer kartläggningen att omfatta dels hur den svenska lagstiftningen korresponderar med bestämmelserna i barnkonventionen, dels hur bestämmelserna tillämpas av rättstillämpande myndigheter i Sverige. Kartläggningen kommer att utmynna i en departementspromemoria, som beräknas vara klar till sommaren 2011. Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige föreslår i sitt betänkande att lämpligheten av en inkorporering av fler konventioner om mänskliga rättigheter, bl.a. barnkonventionen, i svensk rätt bör utredas och att en sådan utredning bl.a. bör analysera för- och nackdelarna med en inkorporering (bet. SOU 2010:70 s. 318). Delegationens betänkande har nyligen överlämnats till Integrations- och jämställdhetsdepartementet, och förberedelser för remissbehandling pågår. Delegationens förslag kommer enligt uppgift att behandlas i samband med den ovannämnda kartläggningen. Mot denna bakgrund anser utskottet att man bör invänta och avvakta resultatet av det arbete som pågår inom Regeringskansliet. När detta arbete slutförts förväntar sig utskottet att regeringen skyndsamt lämnar en redovisning av hur regeringen avser att gå vidare i frågan. Riksdagen bör således inte ta något initiativ med anledning av motionerna Sf203 (KD) yrkande 2, Sf205 (MP) yrkande 3, So208 (FP), So257 (S) yrkande 1, So376 (S), So403 (KD), So436 (S), So487 (FP), So491 (KD), So498 (KD), So499 (S), So517 (S), So543 (MP) yrkande 1, So572 (V) och So593 yrkande 5 (S). Motionerna avstyrks.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:232 Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige:

Riksdagen godkänner den av regeringen föreslagna strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Sf203 av Caroline Szyber och Annika Eclund (båda KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnkonventionen bör inkorporeras i svensk lag.

2010/11:Sf205 av Maria Ferm m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införliva barnkonventionen i svensk lagstiftning.

2010/11:So208 av Jan Ertsborn (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra FN:s barnkonvention till svensk lag.

2010/11:So257 av Kerstin Engle (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa FN:s konvention om barnets rättigheter som svensk lag.

2010/11:So376 av Berit Högman m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkra barns rätt till stöd och hjälp genom att FN:s barnkonvention har stöd i svensk lag.

2010/11:So403 av Irene Oskarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att FN:s barnkonvention bör inkorporeras i svensk lag.

2010/11:So436 av Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnkonventionen.

2010/11:So487 av Karin Granbom Ellison och Anita Brodén (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska gälla som svensk lag.

2010/11:So491 av Désirée Pethrus Engström (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inkorporera barnkonventionen i svensk lag.

2010/11:So498 av Emma Henriksson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra barnkonventionen till svensk lag.

2010/11:So499 av Krister Örnfjäder m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inkludera FN:s barnkonvention i den svenska lagstiftningen.

2010/11:So517 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra barnkonventionen till svensk lag.

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra FN:s barnkonvention till svensk lag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda en konstruktion för lokala och regionala barnombud.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett barnkunskapscenter.

2010/11:So572 av Eva Olofsson m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se över hur barnkonventionen ska kunna införlivas i svensk lagstiftning.

2010/11:So593 av Monica Green m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra barnperspektivet i det lokala och regionala arbetet genom ökad styrning och ökad stimulans från den nationella nivån.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att målen i den nationella strategin behöver preciseras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lokala barnombud bör övervägas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny ekonomisk satsning bör genomföras för att stimulera kommuner och landsting i deras arbete med att lyssna till barn och utveckla barnperspektivet i beslutsprocesserna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva frågan om att göra barnkonventionen till svensk lag.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Godkännande av strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige, punkt 1 (MP)

av Agneta Luttröpp (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen upphäver strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige som godkändes av riksdagen den 26 mars 1999 och godkänner den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som regeringen föreslår samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10: 232 och motionerna

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkandena 2 och 5 samt

2010/11:So593 av Monica Green m.fl. (S) yrkande 3 och

avslår motion

2010/11:So593 av Monica Green m.fl. (S) yrkandena 1, 2 och 4.

Ställningstagande

Jag ställer mig bakom regeringens förslag till strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige. För att säkerställa att barns rättigheter respekteras anser jag emellertid att det krävs en ständig uppföljning och bevakning av rättighetsfrågorna.

Mot denna bakgrund anser jag att det på lokal och regional nivå ska finnas barnombud som bör arbeta gentemot kommunen och vara delaktiga i pågående processer för att bevaka att barns och ungas behov, intressen och rättigheter tas till vara i verksamheten och i beslut som fattas. De ska se till att barn kommer till tals i sammanhang som berör dem. De bör också ha till uppgift att informera och utbilda barn och vuxna om FN:s barnkonvention. Barnombudet ska omfattas av sekretesslagstiftningen och ska inte agera utan att barnet gett sin tillåtelse.

För att ytterligare stärka barns och ungas rättigheter vill jag även tillsätta regionala barnombud, kopplade till Barnombudsmannen. De skulle förslagsvis kunna finnas på länsstyrelserna. De skulle på den regionala nivån kunna arbeta med strukturfrågor, genomförande av barnkonventionen

och att tillvarata och stärka barns och ungas rätt att uttrycka sina åsikter. De regionala barnombuden ska bevaka att barnperspektivet finns med i beslut som fattas på regional nivå.

Jag föreslår vidare att ett nationellt barnkunskapscenter utreds. Centrets uppgift skulle kunna vara att samla all forskning om barn och barns villkor, hur de mår, vad de har för behov och vad de vill. Den informationen är viktig för att kunna dra slutsatser om hur vi kan förbättra samhället och vardagen för barn.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt, punkt 2 (MP, V)

av Agneta Luttröpp (MP) och Eva Olofsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Sf203 av Caroline Szyber och Annika Eclund (båda KD) yrkande 2,

2010/11:Sf205 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 3,

2010/11:So208 av Jan Ertsborn (FP),

2010/11:So257 av Kerstin Engle (S) yrkande 1,

2010/11:So376 av Berit Högman m.fl. (S),

2010/11:So403 av Irene Oskarsson (KD),

2010/11:So436 av Roza Güclü Hedin och Carin Runeson (båda S),

2010/11:So487 av Karin Granbom Ellison och Anita Brodén (båda FP),

2010/11:So491 av Désirée Pethrus Engström (KD),

2010/11:So498 av Emma Henriksson (KD),

2010/11:So499 av Krister Örnfjäder m.fl. (S),

2010/11:So517 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S),

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) yrkande 1,

2010/11:So572 av Eva Olofsson m.fl. (V) och

2010/11:So593 av Monica Green m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

FN:s konvention om barns rättigheter (barnkonventionen) antogs av riksdagen i juni 1990. Den har ännu inte införlivats i svensk lag.

Vi anser att Sverige har en moralisk skyldighet att gå före och visa vägen för de nationer som har svårt att förverkliga barnkonventionen på grund av brist på ekonomiska och andra resurser. En förutsättning för detta är att barnkonventionen blir en del av den svenska lagstiftningen. Först när konventionens olika paragrafer får status av allmän svensk lag

kan man beivra myndigheters brott mot konventionen. Vi anser att om barnkonventionen blir införlivad i svensk lag skulle kraven på kunskap om barns behov och rättigheter hos myndigheter och beslutsfattare öka. Genom ett införlivande skulle man också uppnå den fördelen att barnkonventionen blir direkt tillämplig vid svenska domstolar och myndigheter.

Socialutskottet har vid upprepade tillfällen valt att avslå ett stort antal motioner från flera olika partier med krav på att barnkonventionen ska införlivas i svensk lag. Riksdagen har sedan följt utskottets förslag. Utskottets motiv för avslag är att svensk lag redan lever upp till åtagandena i konventionen. Vi anser inte att det håller.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag på hur barnkonventionen kan inkorporeras i svensk rätt.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.